

„Naše ruiny jsou našim domovem“: Bezdomovci, domov a sociální organizace

Zdroj: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/6041/5174

Časopis:

Sociální studie Vol 11, No 4

Město jako domov

Název článku:

„Naše ruiny jsou našim domovem“: Bezdomovci, domov a sociální organizace

“Our Ruins are Our Home”: The Homeless, Home and Social Organization

Autor studie: Ondřej Hejnal - absolvent magisterského studia sociální a kulturní antropologie na Filozofické fakultě Západočeské univerzity.

Klíčová slova: Bezdomovectví, domov, místo, sociální organizace a struktura, morální ekonomie (homelessness, home, place, social organization and structure, moral economy)

Výběr článku:

Tento článek mne zaujal z toho důvodu, že jsem vždy obdivovala lidi, kteří žijí na ulici. Netvrdím, že si každý z nich tento způsob života zvolil sám, ale nikdy mne nepřestane udivovat, jak tito lidé dokáží v tomto stavu setrvat. Jak to mohou dopustit a takhle přežívat. Vždy je cesta a spousta možností, jak se dostat zase nahoru. Někdo o ni ale očividně nestojí, zpohodlní a raději to vzdá.

Studie:

Tato studie je jakýmsi časosběrným výzkumem o životě bezdomovců ve středně velkém městě. Snaží se proniknout do prostředí, kde žijí lidé bez domova a přijít na to proč. Autor

studie pracoval přímo v terénu, kde s těmito lidmi pobýval a na vlastní kůži si vyzkoušel jaké to je, nocovat venku. Zajímal se o skutečnost, zda se bezdomovci opravdu cítí být bez domova. Během studie zkoumal nejen chování a vazby mezi bezdomovci, ale také prostředí, ve kterém žijí. V rámci projektu byl zkoumán i opuštěný dům, tzv. Hilton. Autor se na chvíli stal součástí hierarchie, kterou si obyvatelé Hiltonu mezi sebou vytvořili.

Délka výzkumu: 3 roky (od roku 2010 do 2013)

Autor prováděl výzkum přímo v terénu, kdy mezi bezdomovci strávil přes 2 měsíce. Konkrétně tedy 69 výzkumných dnů, což je 396 hodin.

Téma výzkumu: Alternativní výklad problematiky vnímání „domova“ bezdomovci.

Mohou mít bezdomovci domov? Jak tento pojem sami vnímají?

Lokalita výzkumu: středně velké město

Respondenti:

Respondenty v rámci této studie byli bezdomovci z nejmenovaného středně velkého města. Autor pracoval s 82 respondenty. Za klíčové informátory však považuje jen 20 z nich.

Zkoumaný soubor zahrnuje jedince nocující „na ulici“ (22), v opuštěných budovách (39) a osoby přespávající v noclehárnách či na ubytovnách (21).

Během výzkumu lokalit, kde bezdomovci přebývají, byly sledovány atributy jako:

- fyzické dispozice místa
- vybavenost (teplo, elektřina, hygienické zařízení)
- rodinné/silné sociální vazby
- bezpečí a stabilita vztahu k místu.

HILTON

Hilton je stará, zdemolovaná budova, jejíž název vymysleli obyvatelé této ruiny. V této budově žije a přespává nejvíce respondentů této studie. Jedná se o tříposchodový dům, který se stal noclehárnou pro desítky bezdomovců. Dům střídavě obývá 10 - 60 lidí. Sám autor studie zde strávil tři dny a dvě noci, aby lépe porozuměl chodu této nezvyklé „domácnosti“.

Výzkumné otázky:

1. Mají bezdomovci domov?
2. Jaká je aktéřská definice domova?
3. Kteří bezdomovci a proč mají či nemají domov?
4. Jaké praxe se na tom podílejí?

AKTÉRSKÁ DEFINICE DOMOVA – domov není jen místo, je to tam, kde mám svou rodinu a kde je mi dobře

Metodologie

Autor studie, tedy výzkumník, provedl s respondenty polostrukturované rozhovory. Následně je analyzoval pomocí otevřeného a axiálního kódování.

Výzkumník v textu hovoří o tzv. trychtýřovém přístupu, což je metoda, která odkazuje k vědomému využívání veškerého dostupného materiálu. Autor tedy pracoval nejen s audio technikou, kdy si nahrával jednotlivé rozhovory, ale také si vedl terénní deník. Do něj zapisoval nejen geografickou a časovou identifikaci, ale především detailní popis každodenních i mimořádných praktik a událostí a seznam konverzačních témat. Tento deník na konci studie čítal asi 1100 normostran. Hejnala také doslovně přepsal polostrukturované rozhovory, jak s tak i mezi bezdomovci. Což je u kvalitativního výzkumu běžný postup. Těchto rozhovorů bylo konkrétně 12 a dle výzkumníka trvaly přibližně 45 hodin. To je průměrně 3,75 hodiny na jeden rozhovor.

Témata rozhovoru:

- kategorie „bezdomovec“
- příčiny vedoucí k životu na ulici
- konkrétní důvody ztráty bytu/domu
- současný způsob nocování
- (ne)udržování rodinných či jiných sociálních vazeb
- problematiky (ne)zaměstnanosti a forem subsistence
- zkušeností s totálními institucemi či sociálními službami
- otázky vztahující se ke zdraví respondenta

Cíle a výsledky výzkumu:

Cílem výzkumu bylo proniknout do komunity bezdomovců. Výzkumník zkoumal vztahy mezi obyvateli opuštěného Hiltonu, zkoumal jejich hierarchii a každodenní chod. Bádal po důvodech ztráty jejich životů a domovů a zjišťoval, proč se nechtějí vrátit do běžného světa. Ukázalo se, že někteří z nich berou Hilton jako domov, tudíž jim odpadá nálepka bezdomovci. Někteří Hilton jako domov neberou a zcela se ztotožňují s životem na ulici.

Inspirace pro vlastní tvorbu:

Jelikož ještě nemám promyšleno téma své DP, nejsem si momentálně jistá, zda mi bude tento článek inspirací při mé další tvorbě.

Musím ale říci, že tvorba O. Hejnala mne velmi zaujala. Témata jako bezdomovectví nebo drogová závislost mne vždy zajímala. A je velmi pravděpodobné, že mne právě tato témata nasměrují k výběru tématu mé DP.